

Koulunuoret ympäristötoimijoina Perhosille parempia elinalueita

Istutusprojekti aloitettiin helteisenä kevätpäivänä, maahan laitettiin ruukku- ja pottitaimia, sekä siemeniä, kasveina mm. ketoneilikka, kangasajuruoho ja keltamaite, sekä tietenkin ahomansikka.

Teksti: Kalle Männistö

Honkajoella uuden koulun pihamaan suunnittelussa otettiin huomioon koululaisten lisäksi myös perhosten tarpeet. Lapset saivat myös osallistua pihan tekemiseen ja kasvien istuttamiseen. Lopputuloksena pihasta tuli oppimisympäristö luonnon monimuotoisuuden tutkimiseen.

Honkajoen yhteiskoulu (yläkoululuokat) ja lukio koki kohtalon, jonka turhan moni Suomen kouluista on viime vuosina kokenut. Sisäilmaongelmat laittoivat osan koulurakennuksesta käyttökieltoon ja reilut kaksi vuotta koulu vietti väistötiloissa. Kunta päätti rakentaa uuden koulun osittain puretun koulurakennuksen välittömään läheisyyteen.

Radikaali muutos pihasuunnitelmaan

Pienessä kunnassa toiminta on ketterää ja se tuli konkreettisesti esiin, kun tuli aika suunnitella piha-alueita, jotka rakennustyössä menivät uusiksi. Olin yhteydessä kunnan rakennusmestariin, joka ilmoitti, että totta kai voit olla mukana ja samalla sovimme jo yhteisen palaverin rehtorin, rakennusmestarin ja pihasuunnittelijan kanssa. Ajattelin kokeilla kepillä jäätä ja tein välittömästi radikaalin ehdotuk-

Viimeinen rypistys tehtiin marraskuun lopulla koulun lähialueella. Opiskelijat istuttivat viimeiset pottitaimet juuri käännettyyn vanhaan peltolohkoon.

”Oli hienoa seurata oppilaiden ilmeitä, kun he elokuussa tutkivat miten kasvit olivat menestyneet.”

sen pihasuunnitelmaan, entäpä jos emme perusta yhtäkään nurmikkoa ja vieläpä poistamme vaihteittain ne vähäiset paikalle jääneet. Tämä ehdotus sai heti kannatusta ja niin päätettiin tehdä. Samalla vältyttiin maa-aineksen poisienniltä ja tuonnilta, kun niitä siirreltiin vain paikan päällä ja luotiin paahderinnettä ja rikottiin vanhaa nurmipintaa. Suurin osa jätettiin hiekalle, jota paikalla on metrien paksuudelta. Näin saimme koulun pihamaastakin oivan oppimisympäristön luonnon monimuotoisuutta tukien.

Pihamaan niitty- ja ketoprojektin lisäksi suunnitelimme paikalle tehtäviä istutuksia. Ulkoluokkatilan ympärille päätimme perustaa perennanpenkin, jonka kasveiksi valitsimme hyviä hyönteisten mesikasveja. Suuremmat puu- ja pensasistutukset toteutimme marjapensailla ja hedelmäpuilla, mikä oli myös oppilaiden toive. Lähialueelta löytyy myös muita kunnan omistuksessa olevia alueita, joille voimme jatkossa toteuttaa vastaavia yhteiskäyttöisiä hyötytarhoja ihmis- ja perhosasukkaiden iloksi.

Eteläisessä Suomessa luonnonvaraisena kasvavaa keltamaitetta istutettiin taimina.

Kangasajuruoho viihtyy hyvin paahteisilla penkoilla.

Ahomansikat rönsyivät

Tuli vuosi 2021 ja kuntaliitos Kankaanpään kaupunkiin. Uusi koulurakennus saatiin käyttöön maaliskuun lopulla, jolloin myös odotimme innolla, milloin maa-alueet paljastuvat lumen alta, jotta pääsemme työstämään niitä. Käytännön toteutus tehtiin, kuinkas muuten, oppilaiden toimesta. Kouluvuoden viimeisellä viikolla kesäkuun alussa saimme perustaa ensimmäiset ketoalueet hellesään hellissä. Epäilystä herätti varsinkin ahomansikan siirto viereisen liikuntatilan portaikon vierestä turvallisempaan sorapenkkaan. Olivathan mansikantaimet pieniä ja kuivahtaneita ylösnoston jälkeen. Oli hienoa seurata oppilaiden ilmeitä, kun he elokuussa tutkivat miten kasvit olivat menestyneet. Taimina istutetut kasvit kukkivat täysillä vielä elokuussa ja pitkälle lokakuuhun saakka. Niin, ja ne ahomansikatkin olivat kaikki hengissä ja rönsyilleet kymmenien senttien päähän. Ensimmäinen askel oli siis onnistunut.

Syksyn aikana koulun alueen niitty- ja keto-kuviot saivat myös demoversion opastauluista, jonka toteutimme lisätyn todellisuuden keinoin. Samalla oppilaat saivat mahdollisuuden mm. digitaaliseen piirtämiseen. Lokakuun aikana perustimme vielä viimeisetkin koulun alueen joutomaat niityiksi ja kedoiksi, sekä istutimme hyötykasvipuutarhan, josta oppilaat saavat tulevaisuudessa mm. omenoita, luumuja, pensasmustikoita ja herukoita vaikka välipalaksi. Perennapenkkin ja minttupenkin istuttamisessa saimme "virka-apua" innokkailta eskareilta. Sadon varmistamiseksi paikallinen mehiläistarhaaja toi koulun lähialueelle mehiläispesän, jonka hoitoon hän on luvannut osallistaa myös oppilaita, joille on hankittu jo suojapuvutkin.

Perennapenkkiin istutukseen saimme "virka-apua" myös eskareilta, jotka laittoivat innolla maahan laajan minttupenkin ja muitakin pölyttäjähöynteisille suunnattuja perennakasveja.

MAARANNE RÄSÄNEN

Nurmikohokki oli yksi istutuksissa käytetyistä niitylajeista.

REIJA LEMO

nä ilmoitusluonteisia. Niinpä eräänä lokakuun päivänä suuri joukko koululaisia muokkasi moottoriturheilun alueen joutomaita, poisti näköesteinä olevia männyntaimia, siisti suojajalleja ja istutti ja kylvi valkeille paahdekasveja. Saimme valmiiksi reilun hehtaarin, noin kymmenen olisi vielä jäljellä, joten projektia riittää tulevillekin vuosille.

Viimeinen rypistys tehtiin marraskuun lopulla koulun lähialueella. Ohuen lumihunnun verhotessa maata, opiskelijat istuttivat viimeiset pottiin juuri käännettyyn vanhaan peltolohkoon. Kuviolle on tarkoitus saada aikaan monimuotoinen rehevä niitty, jota tulevaisuudessa voidaan myös hieman laajentaa läheisille joutomaapenkeille. Kuviolle voidaan myös istuttaa marjapensaita ja hedelmäpuita ilahduttamaan läheisen päiväkodin ja vanhainkodin väkeä. Pottiin lisäksi alueelle kylvettiin siemensekoitus, jotka oli tehty juuri tälle peltolohkolle sopiviksi.

Mediapuhe ei yksin riitä

Yllättäen suurimmat haasteet niittyjen ja kentojen perustamisessa olivat rahoituspuolella. Vaikka uutisointi ja mediapuhe kertovat monimuotoisuuden tärkeydestä ja sen ylläpidosta, ei konkreettisiin toimiin tunnut löytyvän mahdollistajaa. Onnekseni Vuokon luonnonsuojelusäätiö näki koulun pihahankkeen hyvänä avauksena tämänkaltaiselle kansalais-toiminnalle ja tuki siemen- ja taimihankintojamme. Vaikka säätiö oli ainoa ulkopuolinen tukija, muikin rahoitus saatiin kuin saatiinkin kasaan muun muassa koulun rakennushankkeen budjetoitujen varojen säästymisestä. Piha-alueiden rakennuskustannukset eivät nousseet sen suuremmiksi kuin nurmialueita perustettaessa olisi käynyt.

Nyt kelpaa perhosten liihotella.

Kiitokset Vuokon luonnonsuojelusäätiö, Mari Fabig, Jusa Saralehto ja Sirpa Vidlund.

Moottoriradan penkat saivat kyytiä seitsemäsluokkalaisten käsittelyssä. Tasoittelun jälkeen paikalle istutettiin vielä pottiin kasveja ja siemeniä.

ARTIKKELIN KIRJOITTAJA

Artikkelin kirjoittaja Kalle Männistö Kilpisjärvellä vuonna 2011.

Kalle Männistö, syntynyt 30.1.1981 Honkajoella, asuinpaikka Kankaanpää (Honkajoki)

- biologian ja maantieteen lehtori
- opiskelujen ja Latinalaisen-Amerikan valloituksen jälkeen paluumuuttajana kotipaikkakunnalleen
- perhosharrastus on alkanut 1990-luvun alkupuolella, tahdin lähes koko ajan tiivistyessä
- SPS:n jäsen vuodesta 1996
- keräilyharrastus keskittyy koko Suomen "makroperhoslajistoon", erityisen lähellä sydäntä ovat kaikki Pohjois-Lapista löytyvät perhoset
- keräilyn ohella valokuvaus erityisesti Lapin lajeista on ollut mukana kuvioissa vuodesta 2007
- ollut SPS:n puolesta ideoimassa ja perustamassa tunturiperhosseurantaa (myös Panu Välimäki ja JP Kaitila), toimien sen koordinaattorina seurannan ensimmäiset yhdeksän vuotta
- nykyään Lappiin suuntautuvilla matkoilla keskittyminen vanhojen esiintymien tarkistamiseen, yhdessä Janne Liikasen kanssa
- Muina harrastuksina voidaan mainita yli satavuotiaassa talossa asuminen, sekä metsästys ja kalastus, toisinaan työkkin menee harrastuspuolelle

Moottorirata-alueella on useita kedoiksi sopivia paikkoja. Turvavallit ja erilaisten ratojen väliset hiekka-alueet työllistävät vielä tulevinakin vuosina.

Moottoriradan penkoille paahdekasveja

Kun kerran aloitimme, oli helppo laajentaa myös muualle. Honkajoella 1980-luvulta saakka toiminut Pesämäen moottoriturheilun alue on laajentunut käsittämään laajan valikoiman erilaisia ratoja kattaen kymmenien hehtaarin alueen paikallisella hiekkakankaalla. Alueelle on vuosien saatossa muotoutunut tyypillinen korvaava paahdeympäristö, joka elättää tiettävästi Suomen pohjoisimman punaruunioikköksen (*Xestia castanea*) esiintymän. Alueen muu tyypillinen paahdelajisto on monille sorakuoppien haaviskareille tuttu: vihermaayökkönen (*Actebia praecox*), synkkämaayökkönen (*Spaelotis suecica*), vajayökkönen (*Rhyacia simulans*), kiilakatkoyökkönen (*Agrotis vestigialis*) jne.

Jotta lajistosta voisi muodostua vielä laadukkaampi ja alue tarjoaisi useampia ravinto- ja mesikasvivaltoehtoja, otimme alueen koulun kummialueeksi. Moottorikerhon väelle koululaisten ja opiskelijoiden tekemä maisemointityö sopii tietysti varsin hyvin ja sopimukset alueiden muokkaamisesta olivat lähin-